

organization of social entrepreneurship, involving them in the labor process, solving their problems, and also closing unattractive areas for large and medium-sized businesses [3]. Despite all the problematic moments, the social entrepreneurship movement is actively spreading in Ukraine. Over the past two years, the number of social enterprises has increased by 60%, although the public, the state, society and investors are not very familiar with this area.

It should be noted that social entrepreneurship, unlike traditional business, carries a double burden and double risks: social and economic. The activity of social enterprises makes it possible to reduce part of the state expenses for solving the problems of socially vulnerable people, their employment and social adaptation, and that is why this activity is beneficial for the economic development of every country. Only in the close interaction of the state and business is it possible to achieve the solution of all social needs. The state, for its part, must understand that ideological people work in social business and are very interested in solving social issues, but they cannot act without support and interaction with authorities.

Література

1. Гончарова М. Каталог соціальних підприємств України 2016-2017. Київ, 2017. 302 с
2. Мокій А. І. Розвиток соціального підприємництва у контексті зміцнення економічної безпеки депресивних. Економічна безпека і підприємництво. 2014. № 1 (53). С. 155–166 с.
3. Свинчук А.А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Київ, 2017. 188

References

1. Honcharova M. Catalog of social enterprises of Ukraine. 2016-2017. Kiev, 2017. 302
2. Mokii A. I. Development of social entrepreneurship in the context of strengthening the economic security of depressed people. Economic security and entrepreneurship. 2014. № 1 (53). С. 155–166 с.
3. Svynchuk A.A. Social entrepreneurship: from idea to social change. Kiev, 2017. 188

JEL H21, H22, H26, H71, K34, N44

КАСПЕРОВИЧ Юлія

кандидат економічних наук

Національний інститут стратегічних

досліджень, Україна

ORCID 0000-0002-0174-113X

e-mail: yuliia.kasperovych@gmail.com

Yuliia Kasperovych,

PhD in Economics, The National Institute for

Strategic Studies, Ukraine

СПРОЩЕНА СИСТЕМА З ОСОБЛИВОСТЯМИ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

SIMPLIFIED SYSTEM WITH FEATURES OF TAXATION FOR THE PERIOD OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

Анотація: Проаналізовано податковий режим спрощеної системи оподаткування з

Abstract: The tax regime of the simplified taxation system with features, which was

особливостями, яка була розширена на період воєнного стану в Україні. Надано рекомендації з її удосконалення.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, воєнний стан, податкова пільга, фізичні особи – підприємці.

extended during the period of martial law in Ukraine, is analyzed. Recommendations for its improvement are given.

Keywords: simplified taxation system, martial law, tax relief, individual entrepreneur.

Повномасштабна війна РФ проти України ускладнила ведення бізнесу в нашій державі. Збільшилася площа окупованих територій, значна кількість громадян загинули або отримали травми різної тяжкості, стали переселенцями або біженцями, багато активів пошкоджено або втрачено. Падіння доходів зумовило скорочення споживчого та спад інвестиційного попиту.

У таких надскладних умовах важливою стала фінансова підтримка бізнесу з боку держави. З метою підтримки мікро- та малого бізнесу було запроваджене добровільне оподаткування з єдиного податку та єдиного соціального внеску. Згідно Податкового кодексу України, фізичні особи - підприємці - платники єдиного податку I та II групи отримали право не сплачувати єдиний податок з 01.04.2022 р. до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України. За загальним правилом для I групи платників єдиного податку ставка становить до 10 % розміру прожиткового мінімуму (248,1 грн/міс. у 2022 р.); для II групи - до 20 % розміру мінімальної заробітної плати (1330 грн/міс.). Водночас фізичні особи - підприємці, в тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування; особи, які провадять незалежну професійну діяльність; члени фермерського господарства, отримали право не нараховувати та не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе з 01.03.2022 р. та протягом 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Однак, найбільш радикальною новацією на період воєнного стану стало розширення спрощеної системи оподаткування (ССО) в частині платників єдиного податку III групи з наступними особливостями:

1) знято обмеження щодо граничного обсягу доходу. За загальним правилом він становить 1167 розмірів мінімальної заробітної плати (7 585,5 тис. грн). Із розширенням таке обмеження зняте (у першій редакції – до 10 млрд грн);

2) знижено відсоткову ставку оподаткування доходу. За загальним правилом для платників єдиного податку III групи ставка встановлена на рівні 3 % доходу у разі сплати ПДВ та 5 % доходу без сплати ПДВ. Із новими особливостями для неплатників ПДВ ставка знижена з 5 % до лише 2 % доходу;

3) розширено перелік дозволених видів діяльності. Втім, станом на вересень поточного 2022 р. вже зареєстровано законопроект щодо віднесення до переліку заборонених видів діяльності з організації, проведення азартних ігор, лотерей, парі (законопроект № 8079 від 27.09.2022 р.);

4) реєстрація платниками ПДВ суб'єктів господарювання, які перейшли на ССО 2 %, є призупиненою. Призупинення статусу платника ПДВ з точки зору податкового обліку означає, що разом із відсутністю нарахування податкових

зобов'язань він втрачає можливість формувати податковий кредит, складати податкові накладні та розрахунки коригування до них, користуватися реєстраційним лімітом у системі електронного адміністрування ПДВ;

5) встановлено особливості адміністрування ССО 2 %, зокрема терміни подання заяви про перехід на нову систему та повернення на попередню систему, період декларування та сплати єдиного податку тощо.

Платники єдиного податку III групи, які використовують особливості оподаткування, звільняються від обов'язку нарахування та сплати ПДВ за операціями з постачання товарів, робіт та послуг на митній території України. Раніше впродовж квітня-червня 2022 р. діяла пільга зі звільнення від сплати ПДВ також при ввезенні товарів на митну територію України. Тоді перехід на нову систему був привабливим для великих імпортерів (наприклад, ТОВ «Епіцентр К», ТОВ «Юск Україна», ТОВ «Луї Вюіттон Україна», ППТФ «Антошка» тощо). Так ССО у перші місяці війни допомогла уникнути дефіциту товарів широкого вжитку. Втім, відомим економістом викривалася схема використання спрощеної системи оподаткування із «нульовим» розмитненням товарів для виведення капіталу з України за фіксованим валютним курсом (29,25 грн/дол. США під час дії пільги) через завищення імпоротної вартості товарів (а не заниження, як зазвичай робилося для зменшення бази нарахування та сплати митних платежів) [1]. Після скасування пільги зі звільнення від ПДВ при ввезенні товарів з 01.07.2022 р. частина платників повернулися з ССО 2 % на загальну систему.

З початку війни вагомим фактором переходу на спрощену систему оподаткування з особливостями також стало призупинення ДПС системи електронного адміністрування ПДВ. Відновлення її функціонування та бюджетного відшкодування ПДВ з 27.05.2022 р. із вступом в дію Закону України № 2260-IX від 12.05.2022 р. зменшило інтерес до переходу на ССО 2 %.

Доцільність переходу на ССО 2 % для різних видів бізнесу є неоднозначною. Однозначно не вигідна ССО 2 % добросовісним платникам I та II групи єдиного податку, адже всі вони на період воєнного стану мають вище згадану можливість добровільної сплати податків. Однозначно вигідна ССО 2 % для ФОП III групи неплательників ПДВ, які раніше сплачували єдиний податок за ставкою 5 % доходу. Для решти платників податків на спрощеній (III група платників єдиного податку за ставкою 3 % доходу з ПДВ та IV група сільськогосподарські товаровиробники) та загальній системі оподаткування доцільність переходу на ССО 2 % потребує розрахунків у кожному окремому випадку. Для платників, які мають більшість контрагентів - платників ПДВ, ССО 2 % є скоріш не вигідною, бо вони втрачають право отримання податкового кредиту від постачальників та формування податкового кредиту для покупців. Таким чином, істотно зростає собівартість продукції [2, с. 344]. Відомі випадки, коли підприємства розсилали своїм контрагентам листи із повідомленнями, що у разі їх переходу на ССО 2 % співпрацю з ними буде припинено.

Як зазначав у власному Telegram-каналі 26.08.2022 р. Голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, система працює та користується попитом бізнесу. Запровадження унікальної системи єдиного податку для всіх платників не тільки дозволило вивести бізнес із зачеплення перших тижнів війни, але й не призвело до зменшення надходжень до державного бюджету, показники якого, попри війну та зменшення економіки цього року, рік до року перевищуються [3].

Станом на вересень 2022 р. на ССО 2 % зареєстровано 279 594 платника податків, з них 230 586 ФОП та 49 008 юридичних осіб, в т.ч. 12 347 платники перейшли із загальної системи та 36 661 платники перейшли з єдиного податку. Повернулися на попередню систему оподаткування в цілому 11 208 платники. Нараховані суми єдиного податку: по платникам ФОП – 1 млрд 798,8 тис. грн; по платникам юридичним особам: які були на загальній системі – 2 млрд 135 тис. грн та які були на єдиному податку – 455 млн грн. Розраховані на даних ДПС втрати від сплати ССО 2 % в цілому склали 4,3 млрд грн, в т.ч. майже 3 млрд грн по платниках, які раніше перебували на спрощеній системі, та близько 1,3 млрд грн по платниках, які раніше перебували на загальній системі оподаткування.

Спрощена система разом із позитивним ефектом для соціально-економічного відновлення залишається інструментом зловживань для мінімізації сплати податків. Наприклад, великі торговельні мережі оформлюють свої господарські одиниці на ФОПів без (П)РРО [4], трудові відносини із найманими працівниками підмінюють цивільно-правовими із ФОПами, кошти виводяться із бізнесу через надання фіктивних послуг т.зв. «обнал» тощо. Запровадження ССО 2 % ще більш здешевила раніше існуючі схеми. Частково зменшити обсяги зловживань могла би широка фіскалізація великого готівкового обороту та відкриття ДПС доступу до інформації про рух коштів на банківських рахунках без рішень суду (можливо, у формі історичних даних СЕП НБУ). У обговореннях ефективності ССО 2 % на рівні Комітету ВР, Мінфіну та ДПС розглядається її удосконалення або поступове скасування у передбачувані для бізнесу терміни. У останньому випадку доцільно уточнити перехідні положення, щоб уникнути втрат від подвійного оподаткування. Прогнозованість податкових змін має стати запорукою сталості повоєнного відновлення підприємництва.

Література

1. Схема року на митниці! 100 млрд. грн. вивели з України через скасування розмитнення товарів. 14.07.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3AtFg3Njwtg>
2. Касперович Ю. Трансформація спрощеної системи оподаткування в умовах воєнного стану. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку*: зб. матеріалів

References

1. Scheme of the year at customs! UAH 100 billion were taken out of Ukraine due to cancellation of customs clearance of goods. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=3AtFg3Njwtg>
2. Kasperovych Yu. Transformation of the simplified taxation system in conditions of wartime. *Innovative entrepreneurship: state and prospects of development*. Kyiv: KNEU, 2022.

VII Всеукр. наук.-практ. конф., 30.05.2022 р. Київ: КНЕУ, 2022. С. 341–345. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/37795>

3. Данило Гетманцев. 26.08.2022. URL: <https://t.me/getmantsevdanil/3364>

4. ДПС при перевірці діяльності підприємств відомої торгівельної мережі виявила численні порушення законодавства. *Державна податкова служба України*. 22.09.2022. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/617605.html>

PP. 341–345. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/37795>

3. Danylo Hetmantsev. URL: <https://t.me/getmantsevdanil/3364>

4. STS found numerous violations of legislation during the inspection of the activities of the enterprises of a well-known trade network. *State Tax Service of Ukraine*. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/617605.html>

JEL R10, N40, J17

РОГОЗЯН Юлія

доктор економічних наук,
старший дослідник

Державна установа «Інститут економіко-
правових досліджень

імені В.К. Мамутова НАН України»,

м. Київ, Україна

ORCID 0000-0001-5325-4213

e-mail: j.s.rohozian@gmail.com

Yuliia ROHOZIAN

Doctor of Economic Sciences, Senior
Researcher,

State Organization “V. Mamutov Institute
of Economic and Legal Research of the NAS of
Ukraine”,

Kyiv, Ukraine

ПРАКТИКА РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС: ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ КЕЙС БОСНІЇ Й ГЕРЦЕГОВИНИ

PRACTICE OF TERRITORY CONSTRUCTION IN POST-WAR TIME: BUSINESS CASE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Анотація: Автором досліджено досвід формування підприємницького проекту на території Боснії й Герцеговини після закінчення збройного конфлікту. У тезах обґрунтовано позитивні й негативні важелі такого утворення для економічного розвитку країни. Наголошено на важливій економічній ролі даного підприємницького проекту в частині пожвавлення діяльності нерегульованих суб'єктів господарювання, а також зауважено його соціальну роль як інструменту впливу на настрої мультинаціонального населення.

Ключові слова: економіка, території, розбудова, підприємницький проект, розвиток

Abstract: The author studied the experience of forming a business project on the territory of Bosnia and Herzegovina after the end of the armed conflict. This material grounded both positive and negative levers of such an establishment for the economic development of the country. The important economic role of this business project stressed in terms of reviving the activity of non-regulated economic entities, as well as social role as an instrument of influence on the mood of the multi-national population.

Keywords: economy, territory, construction, business project, development

Високий рівень корупції в Боснії й Герцеговині, що супроводжував закінчення чотирічної війни, залишається й сьогодні в країні та не дає можливості відновити